

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 8 listopada 2016 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca sądowa w sprawach karnych — Decyzja ramowa 2008/909/WSiSW — Artykuł 17 — Prawo regulujące wykonanie kary — Wykładnia przepisu krajowego państwa wykonującego, przewidującego obniżenie kary pozbawienia wolności w następstwie pracy wykonanej przez osobę skazaną w trakcie pozbawienia jej wolności w państwie wydającym — Skutki prawne decyzji ramowych — Obowiązek wykładni zgodnej

W sprawie C-554/14,

mającej za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sofijski gradski sąd (sąd miejski w Sofii, Bułgaria) postanowieniem z dnia 25 listopada 2014 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 3 grudnia 2014 r., uzupełnionym w dniu 15 grudnia 2014 r., w postępowaniu karnym przeciwko:

Atanasowi Ognyanowowi

przy udziale:

Sofiyska gradska prokuratura,

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Tizzano, wiceprezes, R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J.L. da Cruz Vilaça i M. Berger (sprawozdawca), prezesi izb, J.C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C.G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 12 stycznia 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzgo oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez A. Rubia Gonzáleza, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz M. Gijzen, działające w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: bułgarski.

- w imieniu rządu austriackiego przez G. Eberharda, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez D. Blundella oraz L. Barfoota, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez R. Troostersa, W. Bogensbergera oraz V. Soloveytchika, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 maja 2016 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych wyroków w Unii Europejskiej (Dz.U. 2008, L 327, s. 27), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową”).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania dotyczącego uznania i wykonywania w Bułgarii wyroku karnego skazującego na karę pozbawienia wolności orzeczoną przez duński sąd wobec Atanasa Ognyanowa.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Decyzja ramowa 2008/909 zastąpiła, w przypadku większości państw członkowskich, od dnia 5 grudnia 2011 r. odpowiednie postanowienia Konwencji Rady Europy z dnia 21 marca 1983 r. o przekazywaniu osób skazanych i jej protokołu dodatkowego z dnia 18 grudnia 1997 r.
- 4 Motyw 5 tej decyzji ramowej ma brzmienie następujące:

„Prawa proceduralne w postępowaniach karnych stanowią kluczowy element zapewniający wzajemne zaufanie pomiędzy państwami członkowskimi w zakresie współpracy sądowej. Stosunki między państwami członkowskimi, które cechuje szczególne wzajemne zaufanie do systemów prawnych innych państw członkowskich, umożliwiają uznanie przez państwo wykonujące decyzji podjętych przez organy państwa wydającego. Dlatego też należy przewidzieć dalszy rozwój współpracy określonej w istniejących instrumentach Rady Europy dotyczących wykonywania wyroków w sprawach karnych, w szczególności w przypadkach gdy wyrok w sprawie karnej dotyczy obywateli Unii, którzy zostali skazani na karę pozbawienia wolności lub środek polegający na pozbawieniu wolności w innym państwie członkowskim [...]”.
- 5 Artykuł 3 wspomnianej decyzji ramowej, zatytułowany „Cel i zakres stosowania”, stanowi:

„1. Celem niniejszej decyzji ramowej jest określenie zasad, zgodnie z którymi państwo członkowskie, aby ułatwić resocjalizację osoby skazanej, uznaje wyrok i wykonuje karę.

[...]

3. Niniejsza decyzja ramowa ma zastosowanie wyłącznie do uznawania wyroków oraz wykonywania kar w rozumieniu niniejszej decyzji ramowej [...].

[...]”.

6 Zgodnie z art. 8 decyzji ramowej 2008/909, zatytułowanym „Uznanie wyroku i wykonanie kary”:

„1. Właściwy organ państwa wykonującego uznaje wyrok, który został przekazany [...] oraz niezwłocznie podejmuje wszelkie niezbędne środki w celu wykonania kary, chyba że właściwy organ postanowi powołać się na jedną z podstaw odmowy uznania i wykonania przewidzianych w art. 9.

2. Jeżeli kara ze względu na jej czas trwania jest niezgodna z prawem państwa wykonującego, właściwy organ tego państwa może podjąć decyzję o dostosowaniu kary jedynie w przypadku, gdy kara ta przekracza maksymalny wymiar kary przewidziany za podobne przestępstwa w prawie krajowym tego państwa. Dostosowana kara nie jest łagodniejsza niż maksymalny wymiar kary przewidziany za podobne przestępstwa w prawie państwa wykonującego.

3. Jeżeli kara ze względu na jej rodzaj jest niezgodna z prawem państwa wykonującego, właściwy organ państwa wykonującego może dostosować ją do rodzaju kary lub środka przewidzianego za podobne przestępstwa zgodnie z prawem tego państwa. Taki rodzaj kary lub środka odpowiada możliwie najściślejszej karze orzeczonej w państwie wydającym, która nie może zostać zastąpiona karą pieniężną.

4. Dostosowanie kary nie może spowodować zaostrzenia kary orzeczonej w państwie wydającym pod względem rodzaju lub czasu trwania”.

7 Artykuł 10 tej decyzji ramowej, zatytułowany „Częściowe uznanie i wykonanie”, stanowi w ust. 1:

„Jeżeli właściwy organ państwa wykonującego rozważa częściowe uznanie wyroku i częściowe wykonanie kary, to może on, przed podjęciem decyzji o odmowie uznania wyroku i wykonania kary w całości, przeprowadzić konsultacje z właściwym organem państwa wydającego w celu wypracowania porozumienia [...]”.

8 Artykuł 13 wspomnianej decyzji ramowej stanowi:

„Dopóki nie rozpoczęło się wykonywanie kary w państwie wykonującym, państwo wydające może wycofać zaświadczenie z tego państwa, podając powody swojego działania. Po wycofaniu zaświadczenia państwo wykonujące zaprzestaje wykonywania kary”.

9 Zgodnie z art. 17 decyzji ramowej 2008/909, zatytułowanym „Prawo regulujące wykonanie”:

„1. Wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego. Jedynie organy państwa wykonującego, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, są właściwe w sprawach dotyczących procedury wykonania i określenia wszystkich odnoszących się do niej środków, w tym podstaw przedterminowego lub warunkowego zwolnienia.

2. Właściwy organ w państwie wykonującym zalicza pełny okres pozbawienia wolności już odbyty w związku z karą, w odniesieniu do której wydany był wyrok, na poczet całkowitego okresu kary pozbawienia wolności, która ma zostać odbyta w państwie wykonującym.

3. Właściwy organ państwa wykonującego powiadamia na żądanie właściwy organ państwa wydającego o obowiązujących przepisach dotyczących przedterminowego lub warunkowego zwolnienia. Państwo wydające może zgodzić się na zastosowanie takich przepisów lub może wycofać zaświadczenie.

4. Państwa członkowskie mogą postanowić, że decyzje w sprawie przedterminowego lub warunkowego zwolnienia mogą również uwzględniać te przepisy prawa krajowego, wskazane przez państwo wydające, zgodnie z którymi dana osoba ma prawo do przedterminowego lub warunkowego zwolnienia w określonym momencie”.
- 10 Wyrokowi wydanemu przez państwo wydające i przekazanemu państwu wykonującemu musi towarzyszyć zaświadczenie. W załączniku I do decyzji ramowej 2008/909 figuruje wzór tego zaświadczenia.
- 11 Podpunkt i 2 tego wzoru odnosi się do „[i]nformacji[...] dotycząc[y]ch długości kary”. I tak państwo wydające musi przedstawić dane dotyczące, po pierwsze, całkowitej długości kary (w dniach) (ppkt i 2.1 zaświadczenia), po drugie, całkowitego okresu pozbawienia wolności już odbytego w związku z karą orzeczoną w wydanym wyroku (ppkt i 2.2 tego zaświadczenia), i po trzecie, liczby dni, które należy odjąć od całkowitej długości kary z powodów innych niż te, o których mowa w pkt 2.2 (ppkt i 2.3 zaświadczenia).

Prawo bułgarskie

- 12 Z postanowienia odsyłającego wynika, że w dniu jego wydania decyzja ramowa 2008/909 nie została jeszcze transponowana do prawa bułgarskiego.
- 13 Zgodnie z art. 41 § 3 Nakazatelen kodeks (kodeksu karnego):
- „Pracę wykonaną przez skazanego zalicza się na poczet obniżenia okresu kary poprzez zrównanie dwóch dni roboczych z trzema dniami pozbawienia wolności”.
- 14 Artykuł 457 Nakazatelno protsesualen kodeks (kodeksu postępowania karnego, zwanego dalej „NPK”), dotyczący kwestii wykonania kary w ramach przekazywania osób skazanych, w § 4–6 przewiduje:
- „4. Jeśli maksymalny okres pozbawienia wolności przewidziany w ustawie Republiki Bułgarii za popełnione przestępstwo jest krótszy niż okres określony w wyroku, sąd obniża wymiar kary do tego okresu. Jeżeli ustawa Republiki Bułgarii nie przewiduje pozbawienia wolności za popełnione przestępstwo, sąd orzeka karę, która w miarę możliwości odpowiada karze orzeczonej w wyroku.
5. Okres tymczasowego aresztowania i kary już odbytej w państwie skazania jest odliczany oraz – jeżeli kary są różne – uwzględniany przy ustalaniu długości kary.
6. Kary dodatkowe orzeczone w wyroku powinny być wykonane, jeżeli są przewidziane przez odpowiednie przepisy ustawodawstwa Republiki Bułgarii i nie zostały wykonane w państwie skazania”.
- 15 Zgodnie z wyrokiem interpretacyjnym nr 3/13 z dnia 12 listopada 2013 r. (zwanym dalej „wyrokiem interpretacyjnym”) wydanym przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy trybunał kasacyjny, Bułgaria) art. 457 § 5 NPK w związku z art. 41 § 3 kodeksu karnego należy interpretować w ten sposób, że praca na rzecz interesu ogólnego wykonana w państwie skazania przez przekazanego skazanego obywatela Bułgarii musi zostać uwzględniona przez właściwy organ państwa wykonującego w celu obniżenia kary w ten sposób, by dwa dni robocze zostały zrównane z trzema dniami pozbawienia wolności, chyba że państwo skazania już obniżyło wspomnianą karę w związku z tą wykonaną pracą.
- 16 We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający wyjaśnia, że jest związany tym bezwzględnie obowiązującym wyrokiem.

- 17 Sąd odsyłający dodaje, że ani ustawa, ani wspomniany wyrok interpretacyjny nie ustanawiają obowiązku poinformowania państwa wydającego lub zwrócenia się do niego o przedstawienie uwag lub o wyrażenie zgody na stosowanie takiego obniżenia kary przez właściwe organy bułgarskie.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 18 Wyrokiem z dnia 28 listopada 2012 r. A. Ognyanov, obywatel bułgarski, został skazany przez Retten i Glostrup (sąd w Glostrup, Dania) na łączną karę 15 lat pozbawienia wolności za kwalifikowaną postać kradzieży i zabójstwo.
- 19 Atanas Ognyanov najpierw został umieszczony w areszcie tymczasowym w Danii na okres od 10 stycznia do 28 listopada 2012 r., czyli dnia uprawomocnienia się wydanego wobec niego wyroku skazującego.
- 20 Następnie w okresie od 28 listopada 2012 r. do 1 października 2013 r. – czyli dnia, w którym został przekazany organom bułgarskim – odbył w Danii część wymierzonej mu kary pozbawienia wolności.
- 21 W trakcie pozbawienia wolności w Danii, w okresie od 23 stycznia 2012 r. do 30 września 2013 r. A. Ognyanov pracował.
- 22 Z postanowienia odsyłającego wynika, że do celów przekazania A. Ognyanova organom bułgarskim organy duńskie oparły się na decyzji ramowej 2008/909. Organy duńskie skierowały do organów bułgarskich wnioski o udzielenie informacji dotyczących kary, jaką zamierzały wykonać, oraz obowiązujących w Bułgarii zasad dotyczących przedterminowego zwolnienia. Poza tym organy duńskie wskazały wyraźnie, że duńskie prawo nie przewiduje obniżenia nałożonej kary pozbawienia wolności w następstwie pracy wykonanej w trakcie odbywania tej kary.
- 23 W nieokreślonym dniu w postanowieniu odsyłającym Sofijska gradska prokuratura (prokuratura miasta Sofia, Bułgaria) zwróciła się do sądu odsyłającego na mocy art. 457 NPK, aby orzekł w kwestiach związanych z wykonaniem wyroku wydanego przez sąd duński przeciwko A. Ognyanowowi.
- 24 W świetle rozwiązania przyjętego w wyroku interpretacyjnym sąd odsyłający zastanawia się nad kwestią, czy w celu określenia długości kary pozostającej do odbycia przez A. Ognyanova musi uwzględnić okres, w którym A. Ognyanov pracował w duńskim zakładzie karnym. Gdyby tak było, zainteresowany korzystałby z obniżenia kary nie o rok, osiem miesięcy i 20 dni, ale o dwa lata, sześć miesięcy i 24 dni, co umożliwiłoby mu skorzystanie z przedterminowego zwolnienia. Sąd ten dodaje, że decyzja ramowa 2008/909 nie przewiduje takiego obniżenia kary.
- 25 Sąd odsyłający w swym postanowieniu przedstawia powody, dla których twierdzi, że prawo bułgarskie jest niezgodne z odpowiednimi przepisami decyzji ramowej 2008/909.
- 26 Sąd ten twierdzi bowiem, po pierwsze, że art. 17 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 upoważnia właściwe organy państwa wykonującego do uregulowania sposobu, w jaki „będzie” wykonywana kara pozbawienia wolności, lecz nie uprawnia ich do dokonania ponownej oceny prawnej w odniesieniu do kary już odbytej w państwie wydającym. W konsekwencji zdaniem wspomnianego sądu właściwe organy państwa wykonującego nie mogą przyznać obniżenia kary w odniesieniu do części kary, która pozostaje do odbycia, ze względu na pracę wykonaną przez osobę skazaną w zakładzie karnym państwa wydającego.
- 27 Sąd odsyłający uważa, po drugie, że art. 17 ust. 2 decyzji ramowej 2008/909 zobowiązuje państwo wykonujące do dokonania zaliczenia pełnego okresu kary pozbawienia wolności już odbytego przez osobę skazaną w państwie wydającym w dniu przekazania i że cel pełnego zaliczenia nie może zostać osiągnięty, jeżeli zgodnie z prawem państwa wydającego właściwe organy wspomnianego państwa

wykonującego dokonają zaliczenia krótszego lub dłuższego okresu niż okres odbytej kary. Tak więc zdaniem tego sądu zaliczenie okresu dłuższego niż okres rzeczywistego pozbawienia wolności jest sprzeczne z tym przepisem.

28 Ponadto według sądu odsyłającego dwa inne przepisy decyzji ramowej 2008/909 przewidujące możliwość obniżenia kary, czyli art. 8 ust. 2 i art. 10 ust. 1 wspomnianej decyzji ramowej, w sposób oczywisty nie mają zastosowania do zwiślej przed nim sprawy.

29 W tych okolicznościach Sofijski gradski sad (sąd miejski w Sofii) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy przepisy decyzji ramowej 2008/909 dopuszczają, by w postępowaniu w sprawie przekazania państwo wykonujące obniżyło wysokość kary pozbawienia wolności – wymierzonej w państwie wydającym – na podstawie pracy wykonanej w okresie odbywania tej kary w państwie wydającym, w następujący sposób:

a) poprzez obniżenie kary w następstwie zastosowania prawa państwa wykonującego w odniesieniu do wykonania kary zgodnie z art. 17 ust. 1 [decyzji ramowej 2008/909]. Czy ten przepis dopuszcza stosowanie prawa państwa wykonującego dotyczącego wykonania kary jeszcze w postępowaniu w sprawie przekazania w odniesieniu do okoliczności faktycznych, które miały miejsce w okresie, gdy skazany znajdował się pod jurysdykcją państwa wydającego (a mianowicie w odniesieniu do pracy wykonanej w zakładzie karnym państwa wydającego)?

b) poprzez obniżenie kary w następstwie zaliczenia zgodnie z art. 17 ust. 2 [decyzji ramowej 2008/909]. Czy ten przepis dopuszcza zaliczenie okresu, który jest dłuższy niż okres pobytu w zakładzie karnym określony zgodnie z prawem państwa wydającego, poprzez zastosowanie prawa państwa wykonującego polegające na dokonaniu ponownej oceny prawnej okoliczności faktycznych, które miały miejsce w państwie wydającym (a mianowicie pracy wykonanej w zakładzie karnym państwa wydającego)?

2) Jeżeli w odniesieniu do wspomnianego obniżenia kary stosuje się te lub inne przepisy [decyzji ramowej 2008/909], czy należy powiadomić państwo wydające, które przedstawiło wyraźne żądanie w tym względzie, i czy należy umorzyć postępowanie w sprawie przekazania w sytuacji sprzeciwu państwa wydającego? W wypadku odpowiedzi twierdzącej w odniesieniu do wymogu powiadomienia – jaka powinna być istota tego powiadomienia: ogólne i abstrakcyjne w odniesieniu do stosowanego prawa, czy też wskazujące konkretne obniżenie kary konkretnego skazanego, które zostanie dokonane przez sąd?

3) Jeżeli Trybunał przyjmie, że przepis art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2008/909 stoi na przeszkodzie obniżeniu kary dokonанemu przez państwo wykonujące na podstawie jego prawa wewnętrznego (ze względu na pracę wykonaną w państwie wydającym), to czy orzeczenie sądu krajowego o zastosowaniu mimo wszystko własnego prawa krajowego ze względu na to, że jest ono korzystniejsze niż art. 17 tej decyzji ramowej 2008/909, będzie zgodne z prawem Unii?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

30 Poprzez swe pierwsze pytanie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi krajowemu interpretowanemu tak, iż ten zezwala państwu wykonującemu na przyznanie skazanemu obniżenia kary w następstwie pracy wykonanej w trakcie pozbawienia wolności w państwie wydającym, podczas gdy właściwe organy tego ostatniego państwa zgodnie z jego prawem nie przyznały takiego obniżenia kary.

- 31 W celu udzielenia odpowiedzi na to pytanie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 35).
- 32 W odniesieniu do brzmienia art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2008/909 należy podnieść, że o ile ust. 1 tego artykułu stanowi, że „wykonanie kary podlega prawu państwa wykonującego”, o tyle nie wyjaśnia on – co podnosi rzecznik generalny w pkt 63 opinii – czy chodzi o wykonanie kary od dnia ogłoszenia wyroku w państwie wydającym, czy tylko od momentu przekazania zainteresowanego do państwa wykonującego.
- 33 Natomiast art. 17 ust. 2 decyzji ramowej 2008/909 przewiduje, że „[w]łaściwy organ w państwie wykonującym zalicza pełny okres pozbawienia wolności już odbyty w związku z karą, w odniesieniu do której wydany był wyrok, na poczet całkowitego okresu kary pozbawienia wolności, która ma zostać odbyta w państwie wykonującym”. Przepis ten, oparty na założeniu, że osoba skazana może odbyć część kary w państwie wydającym przed jej przekazaniem, nie umożliwia ustalenia, czy państwo wykonujące może zastosować obniżenie kary, które uwzględnia pracę wykonaną przez osobę skazaną w trakcie pozbawienia wolności w państwie wydającym.
- 34 Należy zatem uwzględnić kontekst art. 17 decyzji ramowej 2008/909. W tym zakresie należy podnieść, że artykuł ten znajduje się w rozdziale II tej decyzji, zatytułowanym „Uznawanie wyroków i wykonywanie kar”. Rozdział ten, składający się z artykułów 4–25, ustanawia szereg zasad według porządku chronologicznego.
- 35 W pierwszej kolejności, jak stwierdza rzecznik generalny w pkt 100 opinii, art. 4–14 zaskarżonej decyzji ramowej 2008/909 ustanawiają przepisy, które państwa członkowskie powinny stosować w celu przekazania osoby skazanej. I tak najpierw art. 4–6 tej decyzji ramowej określają tryb przekazywania wyroku i zaświadczenia do państwa wykonującego. Następnie art. 7–14 wspomnianej decyzji ramowej określają zasady mające zastosowanie do orzeczeń o uznaniu wyroku i decyzji w sprawie wykonania kary.
- 36 W szczególności w art. 8 tej decyzji ramowej ustanowiono ściśle warunki dotyczące dostosowania przez właściwy organ państwa wykonującego kary orzeczonej w państwie wydającym, które zatem stanowią jedyne wyjątki od ciężącego co do zasady na wspomnianym organie obowiązku uznania przekazanego mu wyroku i wykonania kary, której czas trwania i rodzaj odpowiadają czasowi trwania i rodzajowi przewidzianym w wyroku wydanym w tym państwie wydającym.
- 37 Poza tym z art. 13 decyzji ramowej 2008/909 wynika, że państwo wydające zachowuje swe uprawnienia do wykonania kary dopóty, „[d]opóki nie rozpoczęło się wykonywanie kary w państwie wykonującym”.
- 38 W drugiej kolejności art. 15 decyzji ramowej 2008/909 określa procedurę mającą zastosowanie do przekazania osoby skazanej, a jej art. 16 ustanawia przepisy szczególne dotyczące tranzytu osoby skazanej przez terytorium innego państwa członkowskiego.
- 39 Artykuł 17 decyzji ramowej 2008/909 stanowi ciąg dalszy poprzedzających go przepisów, ponieważ ustanawia zasady mające zastosowanie do wykonania kary po przekazaniu osoby skazanej właściwemu organowi państwa wykonującego.
- 40 Z powyższego wynika, że art. 17 decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że wyłącznie prawo państwa wydającego znajduje zastosowanie – w tym także w odniesieniu do kwestii ewentualnego przyznania obniżenia kary – do części kary już odbytej przez daną osobę na terytorium wspomnianego państwa aż do jej przekazania do państwa wykonującego. Natomiast prawo państwa wykonującego znajduje zastosowanie wyłącznie do części kary pozostałej do odbycia przez tę osobę – w następstwie tego przekazania – na terytorium państwa wykonującego.

- 41 Taka wykładnia wynika także z wzoru zaświadczenia znajdującego się w załączniku I do decyzji ramowej 2008/909.
- 42 W tym zakresie należy zauważyć, że ten wzór zaświadczenia stanowi standardowy formularz, który musi być uzupełniony przez właściwy organ państwa wydającego, a następnie przekazany wraz z wyrokiem skazującym właściwemu organowi państwa wykonującego. Zgodnie z art. 8 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 właściwy organ państwa wykonującego uznaje wyrok skazujący, opierając się na informacjach wskazanych w tym zaświadczeniu przez właściwy organ państwa wydającego.
- 43 Z ppkt i 2.2 wzoru zaświadczenia (dotyczącego informacji, jakie należy przedstawić na temat długości kary) wynika, że państwo wydające jest zobowiązane wskazać w dniach całkowity okres pozbawienia wolności już odbyty w związku z karą orzeczona w wyroku. W ppkt i 2.3 tego wzoru państwo wydające musi wskazać liczbę dni, które należy odjąć od całkowitej długości kary z powodów innych niż te, o których mowa w ppkt i 2.2 wspomnianego wzoru. Przykładowa lista tych „innych powodów” jest zawarta także w ppkt i 2.3 tego wzoru, wśród których to powodów znajdują się ułaskawienie lub skrócenie kary już udzielone w odniesieniu do kary. Tak więc, jak stwierdza rzecznik generalny w pkt 116 opinii, ten ppkt i 2.3 pozwala państwu wydającemu na przedstawienie dodatkowych informacji, w przypadku gdy szczególne okoliczności, jak na przykład praca wykonana przez osobę skazaną w zakładzie karnym, doprowadziły już do obniżenia kary.
- 44 Z całości powyższych rozważań wynika, że przed uznaniem wyroku skazującego przez państwo wykonujące i przekazaniem osoby skazanej do tego państwa państwo wydające winno określić obniżenie kary związane z okresem pozbawienia wolności odbyty na jego terytorium. Wyłącznie państwo wydające jest kompetentne w zakresie przyznania obniżenia kary za pracę wykonaną przed przekazaniem i w stosownym przypadku wskazania państwu wykonującemu tego obniżenia w zaświadczeniu, o którym mowa w art. 4 decyzji ramowej 2008/909. W konsekwencji państwo wykonujące nie może z mocą wsteczną zastąpić swoim prawem do wykonania kar, a w szczególności swoimi uregulowaniami dotyczącymi obniżania kar, prawa państwa wydającego w odniesieniu do części kary, którą dana osoba już odbyła na terytorium tego ostatniego państwa.
- 45 W niniejszym przypadku z dokumentów przedstawionych Trybunałowi wynika, że w trakcie przekazania A. Ognyanova właściwym organom bułgarskim organy duńskie wyraźnie wskazały, że ustawa duńska nie pozwala na obniżenia kary pozbawienia wolności ze względu na pracę wykonaną przez osobę skazaną w trakcie pozbawienia wolności. W konsekwencji właściwy organ w państwie wykonującym w kwestiach dotyczących wykonania kary, taki jak sąd odsyłający, nie może przyznać obniżenia kary w związku z częścią kary, która już została odbyta przez osobę skazaną na terytorium państwa wydającego, podczas gdy organy tego ostatniego państwa zgodnie z ich prawem krajowym nie przyznały takiego obniżenia kary.
- 46 Odmienne wykładnia mogłaby wreszcie naruszyć cele wyznaczone w decyzji ramowej 2008/909, wśród których znajdują się w szczególności poszanowanie zasady wzajemnego uznawania, która zgodnie z motywem 1 tej decyzji ramowej w świetle art. 82 ust. 1 TFUE stanowi podstawę współpracy sądowej w sprawach karnych w Unii Europejskiej (zob. podobnie wyrok z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 79).
- 47 W tym zakresie w motywie 5 decyzji ramowej 2008/909 podkreślono, że współpraca ta oparta jest na szczególnym wzajemnym zaufaniu do systemów prawnych innych państw członkowskich.
- 48 Tymczasem fakt, że sąd krajowy państwa wykonującego przyznał zgodnie z jego prawem krajowym – po uznaniu wyroku skazującego wydanego przez sąd państwa wydającego i po przekazaniu osoby skazanej organom państwa wykonującego – obniżenie kary w związku z częścią kary już odbytą przez tę osobę na terytorium państwa wydającego, podczas gdy właściwe organy tego ostatniego państwa na podstawie ich prawa krajowego nie przyznały takiego obniżenia kary, podważałby szczególne wzajemne zaufanie do systemów prawnych innych państw członkowskich.

- 49 W takim bowiem przypadku sąd krajowy państwa wykonującego zastosowałby wówczas z mocą wsteczną swe prawo krajowe do części kary odbytej na terytorium objętym jurysdykcją państwa wydającego. Sąd ten dokonałby w ten sposób ponownego badania okresu pozbawienia wolności odbytego na terytorium wspomnianego państwa, co byłoby sprzeczne z zasadą wzajemnego uznawania.
- 50 Ponadto z art. 3 ust. 1 decyzji ramowej 2008/909 wynika, że uznanie wyroku i wykonanie kary przez państwo członkowskie inne niż to, które wydało wspomniany wyrok, ma na celu ułatwienie resocjalizacji osoby skazanej. Tak więc naruszenie zasady wzajemnego uznawania zagroziłoby także realizacji tego celu.
- 51 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2008/909 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi krajowemu interpretowanemu tak, iż zezwala on państwu wykonującemu na przyznanie osobie skazanej obniżenia kary w następstwie pracy wykonanej w trakcie pozbawienia wolności w państwie wydającym, podczas gdy właściwe organy tego ostatniego państwa zgodnie z jego prawem nie przyznały takiego obniżenia kary.

W przedmiocie pytania drugiego

- 52 Poprzez swe pytanie drugie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy w przypadku gdyby art. 17 decyzji ramowej 2008/909 pozwalał właściwemu organowi państwa wykonującego na zastosowanie obniżenia kary takiego jak rozpatrywane w postępowaniu głównym w związku z częścią kary już odbytą przez osobę skazaną na terytorium państwa wydającego, państwo wykonujące byłoby zobowiązane do poinformowania państwa wydającego na jego wyraźne żądanie o zastosowaniu tego obniżenia. Na wypadek udzielenia odpowiedzi twierdzącej na to pytanie sąd odsyłający zastanawia się nad istotą informacji, jakie powinny być wówczas przekazane.
- 53 Ze względu na odpowiedź udzieloną na pytanie pierwsze nie jest konieczne rozpatrzenie pytania drugiego.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 54 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że stoi ono na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy stosował przepis krajowy taki jak rozpatrywany w postępowaniu głównym, mimo że jest on sprzeczny z art. 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej 2008/909, ze względu na to, że przepis ten jest łagodniejszy niż wspomniany przepis prawa Unii.
- 55 Na wstępie należy podkreślić, że powołanie się przez sąd krajowy na zasadę retroaktywnego stosowania łagodniejszej ustawy karnej opiera się na założeniu, że prawo bułgarskie – w szczególności przepisy tego prawa w zakresie obniżania kar – znajduje zastosowanie także do okresu pozbawienia wolności odbytego przez A. Ognyanova w Danii przed jego przekazaniem do Bułgarii. Tymczasem jak wynika z odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze – takie założenie jest błędne.
- 56 W związku z tym należy jeszcze podnieść, że – w odróżnieniu od tego, co zdają się sugerować sąd odsyłający i Komisja Europejska – decyzja ramowa 2008/909 nie wywiera bezpośredniego skutku. Ta decyzja ramowa została bowiem przyjęta na podstawie dawnego trzeciego filaru Unii, a dokładniej na podstawie art. 34 ust. 2 lit. b) UE. Tymczasem postanowienie to przewiduje, po pierwsze, że decyzje ramowe wiążą państwa członkowskie w odniesieniu do rezultatu, jaki należy osiągnąć, jednocześnie pozostawiając organom krajowym kompetencje w zakresie formy i środków, a po drugie, że decyzje ramowe nie mogą wywierać bezpośredniego skutku.

- 57 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z art. 9 Protokołu (nr 36) w sprawie postanowień przejściowych, załączonego do traktatu FUE, skutki prawne aktów instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przyjętych na podstawie traktatu UE przed wejściem w życie traktatu z Lizbony zostają utrzymane do czasu uchylecia, unieważnienia lub zmiany tych aktów w zastosowaniu traktatów. Ponieważ decyzja ramowa 2008/909 nie została uchylona, unieważniona ani zmieniona, nadal wywiera ona skutki prawne zgodnie z art. 34 ust. 2 lit. b) UE.
- 58 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem o ile decyzje ramowe nie mogą w myśl art. 34 ust. 2 lit. b) UE wywoływać bezpośrednich skutków, o tyle jednak ich wiążący charakter powoduje powstanie po stronie organów krajowych, a w szczególności sądów krajowych, obowiązku zgodnej z prawem Unii wykładni prawa krajowego (zob. wyrok z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 59 Stosując prawo krajowe, sądy krajowe zobowiązane są dokonywać jego wykładni w miarę możliwości w świetle brzmienia i celu decyzji ramowej, tak aby osiągnąć przewidziany w niej skutek. Ten wymóg dokonywania wykładni prawa krajowego zgodnej z prawem Unii jest bowiem nierozzerwalnie związany z systemem traktatu FUE, gdyż zezwala sądom krajowym na zapewnienie, w ramach ich właściwości, pełnej skuteczności prawa Unii przy rozpoznawaniu zawisłych przed nimi sporów (zob. wyrok z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 60 Poza tym z postanowienia odsyłającego wynika, że w dniu jego wydania decyzja ramowa 2008/909 nie została jeszcze transponowana do prawa bułgarskiego, podczas gdy zgodnie z art. 29 tej decyzji ramowej taka transpozycja powinna była zostać dokonana przed dniem 5 grudnia 2011 r.
- 61 W tym względzie należy podnieść, że sąd odsyłający jest zobowiązany do przestrzegania zasady wykładni zgodnej z prawem Unii od dnia upływu terminu transpozycji tej decyzji ramowej (zob. analogicznie wyrok z dnia 4 lipca 2006 r., Adeneler i in., C-212/04, EU:C:2006:443, pkt 115, a także pkt 124).
- 62 Jednakże należy przypomnieć, że zasada wykładni zgodnej z prawem Unii podlega pewnym ograniczeniom.
- 63 Tak więc spoczywający na sądzie krajowym obowiązek uwzględnienia treści decyzji ramowej przy dokonywaniu wykładni i stosowaniu odpowiednich przepisów swego prawa krajowego podlega ograniczeniom wynikającym z ogólnych zasad prawa, w tym w szczególności z zasady pewności prawa i niedziałania prawa wstecz (zob. wyroki: z dnia 16 czerwca 2005 r., Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, pkt 44; z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 55).
- 64 Zasady te stoją na przeszkodzie między innymi temu, aby na podstawie decyzji ramowej i niezależnie od ustawy wprowadzającej ją w życie wspomniany obowiązek mógł doprowadzić do ustalenia bądź zaostrzenia odpowiedzialności karnej osób naruszających przepisy prawa karnego (zob. wyrok z dnia 16 czerwca 2005 r., Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, pkt 45).
- 65 Jednakże w niniejszym przypadku obowiązek wykładni zgodnej oznaczałby, że A. Ognyanov nie może korzystać na mocy prawa bułgarskiego z obniżenia kary w następstwie pracy wykonanej w trakcie pozbawienia wolności w Danii, które to obniżenie objęte jest w rzeczywistości wyłącznymi kompetencjami tego ostatniego państwa członkowskiego. Nie prowadziłaby ona w konsekwencji do ustalenia lub zaostrzenia odpowiedzialności karnej A. Ognyanova ani do zmiany na niekorzyść tego ostatniego długości kary wynikającej z wyroku wydanego przeciwko niemu w dniu 28 listopada 2012 r. przez Retten i Glostrup (sąd w Glostrup).

- 66 Obowiązek wykładni zgodnej przestaje obowiązywać w chwili, gdy prawo krajowe nie może być zastosowane w sposób, który doprowadziłby do rezultatu zgodnego z celem wytyczonym przez decyzję ramową. Innymi słowy, zasada ta nie może stanowić podstawy do dokonywania wykładni prawa krajowego *contra legem*. Zasada ta wymaga jednak, aby w odpowiednim przypadku sąd krajowy wziął pod uwagę całokształt prawa krajowego celem dokonania oceny, w jakim stopniu prawo to może zostać zastosowane w taki sposób, który nie prowadziłby do rezultatu sprzecznego z celem wytyczonym przez decyzję ramową (zob. wyroki: z dnia 16 czerwca 2005 r., Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, pkt 47; a także z dnia 5 września 2012 r., Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, pkt 55, 56).
- 67 W tym kontekście należy wyjaśnić, że wymóg dokonywania wykładni zgodnej obejmuje konieczność zmiany utrwalonego orzecznictwa przez sądy krajowe, w tym sądy orzekające w ostatniej instancji, jeżeli opiera się ono na wykładni prawa krajowego, której nie da się pogodzić z celami decyzji ramowej (zob. analogicznie wyroki: z dnia 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14, EU:C:2016:278, pkt 33; z dnia 5 lipca 2016 r., Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, pkt 35).
- 68 W niniejszym przypadku dokumenty przedłożone Trybunałowi pozwalają stwierdzić, że zasada krajowa rozpatrywana w sprawie w postępowaniu głównym, zgodnie z którą praca na rzecz interesu ogólnego wykonywana w państwie wydającym przez przekazanego skazanego obywatela Bułgarii powinna zostać uwzględniona przez właściwy organ państwa wykonującego w celu obniżenia kary, wynika z wykładni art. 457 § 5 NPK w związku z art. 41 § 3 kodeksu karnego przyjętej przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy trybunał kasacyjny) w wyroku interpretacyjnym.
- 69 Tym samym sąd odsyłający w postępowaniu głównym nie może skutecznie twierdzić, iż nie może interpretować rozpatrywanego przepisu prawa krajowego zgodnie z prawem Unii tylko ze względu na fakt, że przepisowi temu Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny) nadał wykładnię, która jest niezgodna z tym prawem (zob. podobnie wyrok z dnia 19 kwietnia 2016 r., DI, C-441/14, EU:C:2016:278, pkt 34).
- 70 W tych okolicznościach do sądu odsyłającego należy zapewnienie pełnej skuteczności decyzji ramowej 2008/909, w razie potrzeby z odstępniem z własnej inicjatywy od stosowania wykładni przyjętej przez Varhoven kasatsionen sad (najwyższy sąd kasacyjny), jeśli wykładnia ta jest niezgodna z prawem Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 5 lipca 2016 r., Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, pkt 36).
- 71 W świetle całości powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że prawo Unii należy interpretować w ten sposób, iż sąd krajowy jest zobowiązany do uwzględnienia wszystkich przepisów prawa krajowego i dokonania ich wykładni w miarę możliwości zgodnie z decyzją ramową 2008/909, w celu osiągnięcia rezultatu, do którego decyzja ta zmierza, w razie potrzeby odstępując z własnej inicjatywy od stosowania wykładni przyjętej przez sąd krajowy orzekający w ostatniej instancji, jeśli wykładnia ta jest niezgodna z prawem Unii.

W przedmiocie kosztów

- 72 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 17 ust. 1 i 2 decyzji ramowej Rady 2008/909/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków skazujących na karę pozbawienia wolności lub inny środek polegający na pozbawieniu wolności – w celu wykonania tych**

wyroków w Unii Europejskiej, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi krajowemu interpretowanemu tak, iż zezwala on państwu wykonującemu na przyznanie osobie skazanej obniżenia kary w następstwie pracy wykonanej w trakcie pozbawienia wolności w państwie wydającym, podczas gdy właściwe organy tego ostatniego państwa zgodnie z jego prawem nie przyznały takiego obniżenia kary.

- 2) Prawo Unii należy interpretować w ten sposób, że sąd krajowy jest zobowiązany do uwzględnienia wszystkich przepisów prawa krajowego i dokonania ich wykładni w miarę możliwości zgodnie z decyzją ramową 2008/909, zmienioną przez decyzję ramową 2009/299, w celu osiągnięcia rezultatu, do którego decyzja ta zmierza, w razie potrzeby odstępując z własnej inicjatywy od stosowania wykładni przyjętej przez sąd krajowy orzekający w ostatniej instancji, jeśli wykładnia ta jest niezgodna z prawem Unii.

Podpisy